

MEEDE M04 – INVESTEERINGUD MATERIAALSESSE VARASSE (artikkel 17), 4.4 KIVIAIA TAASTAMISE TOETUS

Kiviaedade taastamist ja hooldamist on Eestis toetatud alates 2001. aastast (kahel pilootalal). Kiviaedade taastamise toetust on makstud ka MAK 2004–2006 ja MAK 2007–2013 raames. MAK 2004–2006 raames toetati 84 km kiviaia taastamist, MAK 2007–2013 raames toetati 93 km kiviaia taastamist.

Meetme eesmärk

Tegevuse liigi „Kiviaia taastamise toetus“ üldeesmärgiks on kõrge ajaloolise, kultuurilise ja maastikulise väärtusega traditsiooniliste põllumajandusmaastike elementide taastamisele kaasaaitamine. Maastike esteetilise väärtuse säilitamine ja suurendamine, elupaikade loomine ning bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamine ning maastiku ajaloolise ja kultuurilise väärtuse säilitamine.

Vahelduv mitmekesine maastik ja Eesti geograafiline asend on aluseks sinisele elupaikade suurele mitmekesisusele ning kõrgele loodusväärtusele. Kiviaedade rajamine ja taastamine liigestab maastikku, see omakorda suurendab elupaigalist mitmekesisust ning loob elupaiku paljudele (sh ohustatud ja kaitsealustele) liikidele, mis on iseloomulikud aedadele või nendega seotud. Aia rajamine ja taastamine suurendab maastike esteetilist väärtust ning aitab kaasa põllumajandusega seotud kultuuripärandi säilimisele. Kiviaiad pakuvad kasvukohta mitmetele soontaimedele, samblikele ja sammaldele ning elupaika nii pisiimetajatele, roomajatele kui putukatele.

Esimene kiviaedade rajamise ja taastamise toetuse taotlusvoor toimus perioodil 22.12.2008–21.01.2009. Teine taotlusvoor toimus perioodil 02.08.2010–16.08.2010 ja kolmas voor 06.02.2012–17.02.2012. Toetuse saamisega kaasneb tootjale 5-aastane kiviaia säilitamise kohustus. Alates 2010. aastast ei toetata kiviaedade rajamist, vaid ainult taastamist. 2011, 2013 ja 2014 aastatel taotlusvooru ei avatud. (PMK, 2015a)

Toetuse taotlusi võeti vastu 2014–2020 perioodil esimest korda 15.02 – 19.02.2016. Toetust sai taotleda ainult kiviaedade taastamiseks.

2014–2020 programmperioodiks kavandatud eelarve meetmele „Kiviaia taastamise toetus“ on 2,5 miljonit eurot, millest 1,5 miljonit eurot oli planeeritud 2016. aasta taotlusvooruks. Kavandatud väljundnäitajaks on toetust saanud tegevuste arv (MEM, 2015), mis sellel perioodil on 250.

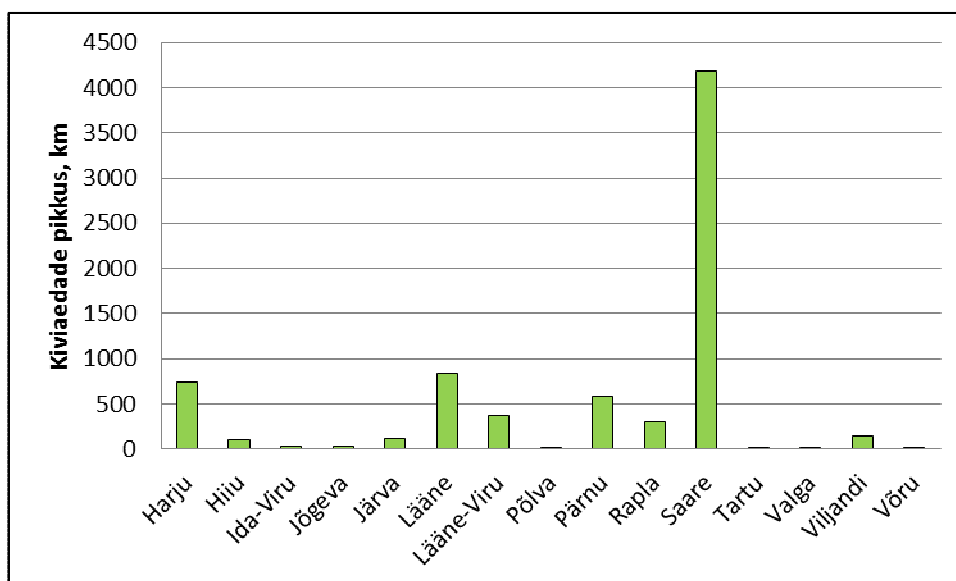
Toetuse ühikumäär ühe meetri kiviaia taastamise kohta on 60–90 sentimeetri kõrguse kiviaia puhul 16 eurot ja üle 90 sentimeetri kõrguse kiviaia puhul 25 eurot. Sama toetusmäär kehtis ka MAK 2007–2013 perioodi viimases 2012 aasta taotlusvoorus.

Taotlusvoorude toetuse saamise tingimused seni toimunud neljal taotlusvoorul on sarnased. Toetust kiviaia taastamiseks võib taotleda vaid piirkonnas, kus kiviaiad on traditsiooniliselt esinenud. Toetatakse põllumajandusmaal asuvaid või sellega piirnevaid kiviaedu, metsamaal asuvate kiviaedade taastamist ei toetata.

Suurim osa ajaloolistest kiviaedadest maakondade lõikes asub Saare maakonnas, kokku 4189,5 km, Lääne maakonnas 838,8 km, Harju maakonnas 740,2 km ja Pärnu maakonnas 577,7 km (ETAK, 20.12.2016 andmetel). ETAK andmete põhised moodustab nende nelja maakonna

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014-2020 4. JA 5. PRIORITEEDI PÜSIHINDAMINE

kiviaedade kogupikkus 85% Eesti kõikidest kiviaedadest, sealjuures Saare maakonna kiviaedade osakaal on suurim, ehk 55,9% (Joonis 1).

Joonis 1. Ajalooliste kiviaedade kogupikkus maakondade lõikes (ETAK, 20.12.2016 andmetel)

Vähemalt 80% taastatavast kiviaiast peab asuma põllumajandusmaal või piirnema vähemalt 80% ulatuses põllumajandusmaaga, kus kasvatatakse toetuse taotlemise aastal põllumajanduskultuuri või mida on hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimestiku leviku ning võimaldavad seda maad ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks kasutusele võtta. Eelpool nimetatud kiviaia põllumajandusmaaga piirnemise korral asub kiviaed põllumajandusmaa piirist kuni viie meetri kaugusel ning kiviaia ja põllumajandusmaa piiri vaheline ala on kaetud pinnase või taimkattega.

Kiviaia taastamise toetuse taotleja peab täitma järgmisi nõudeid:

- kiviaeda võib taastada vaid kohta, kus sama tüüpi põllupiirde kunagine asukoht on visuaalselt tuvastatav;
- kive on keelatud võtta seadusega kaitse all olevatelt objektidelt;
- kiviaia kõrgus peab olenevalt piirkonnast olema vähemalt 60 cm ning kiviaia laius peab olema piirkonnale omane;
- toetuse saaja peab tagama taastatud kiviaia säilimise vähemalt viie aasta jooksul arvates viimase toetusosa väljamaksmisest;
- toetust võib taotleda vähemalt 5 meetri pikkuse aia taastamiseks.

Hinnatakse kõrgemalt neid taotlusi, mis käsitlevad kiviaia rajamist maa-ala kõrvale, mille kohta on taotletud keskkonnatoetusi või mis on kantud kultuurimälestiste riiklikusse registrisse (MEM, 2015)

Meetme analüüs

Taotluse üldinfo

2016. aastal avanenud voorus esitati toetuse saamiseks kokku 484 taotlust ja taotletud toetuse kogusumma oli 3 633 850 eurot. Taotletud taastatavate kiviaedade kogupikkus oli 165 463 meetrit, mis jagunes vastavalt: 60-90 cm kõrgune kiviaed 55 526 m ja üle 90 cm kõrgune kiviaed 109 937 m (Tabel 1).

Tabel 1. MAK 2014-2020 meetme Kiviaia taastamise toetuse andmed seisuga 08.12.2016 (PRIA, 09.12.2016 andmetel)

Maakond	60-90 cm kiviaed				üle 90 cm kiviaed			
	Taotletud (m)	Taotletud (eur)	Määratud (m)	Määratud (eur)	Taotletud (m)	Taotletud (eur)	Määratud (m)	Määratud (eur)
Harju	4 603,0	73 648,0	2 360,5	37 768,0	2 904,0	72 600,0	1 490,0	37 250,0
Hiiu	470,0	7 520,0	135,0	2 160,0	0	0	0	0
Ida-Viru	190,0	3 040,0	190,0	3 040,0	0	0	0	0
Jõgeva	0	0	0	0	10,0	250,0	0	0
Järva	0	0	0	0	100,0	2 500,0	0	0
Lääne	4 922,0	78 752,0	1 402,0	22 432,0	2 151,0	53 775,0	525,0	13 125,0
Lääne-Viru	1 792,0	28 672,0	1 195,0	19 120,0	2 726,0	68 150,0	421,0	10 525,0
Pärnu	13 549,0	216 784,0	8 168,0	130 688,0	7 608,0	190 200,0	1 064,0	26 600,0
Rapla	1 744,0	27 904,0	1 460,0	23 360,0	3 322,5	83 062,5	2 745,5	68 637,5
Saare	27 647,3	442 356,8	12 488,19	199 811,0	88 653,3	2 214 838,0	34 791,4	868 291,0
Viljandi	608,5	9 736,0	253,5	4 056,0	2461,8	60 062,0	1301,8	32 545,0

Kokku esitati taotlusi 11 maakonnas. Taotlusi ei esitatud Põlva-, Tartu-, Valga- ja Võru maakonnas. Taotletud meetritest on suurima osatähtsusega Saare maakond, mis moodustab 70,2% taotletud meetrite kogusummast, Pärnu maakond 12,8 % ja Harju maakond 4,5%. Määratud meetrite kogusumma on 69 990,89, mis on 95 471,5 meetri võrra väiksem kui taotletud, moodustades 42,3 % taotletutest. Määratud meetritest on samuti suurima osatähtsusega Saare maakond 67,5%, Pärnu maakond 13,2%, Rapla maakond 6% ja Harju maakond 5,5%.

Kui vaadelda taotletud ja määratud meetrite erinevust, siis kõige parem taotletud ja määratud pikkuste suhe on Ida-Viru maakonnas 100% ja Rapla maakonnas 83%. Järgnevad Harju maakond 51,3%, Viljandi maakond 50,6% ja Pärnu maakond 43,6%. Jõgeva- ja Järva maakonna taotlusi ei ole rahuldatud.

PRIA hindab taotlusi hindamiskriteeriumide alusel ja moodustab hindamistulemuste põhjal taotluste paremusjärjestuse. Selle koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab taotlusvooru toetusteks ettenähtud eelarvet, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa.

Taotluse hindamise kriteeriumid ja hindepunktide andmine toimub vastavalt [kiviaia taastamise toetuse määrusele](#):

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014-2020 4. JA 5. PRIORITEEDI PÜSIHINDAMINE

- neli hindepunkti antakse, kui taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80 protsendi ulatuses asub nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaal või piirneb vähemalt 80 protsendi ulatuses nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga, mille kohta on põllumajandusministri 8. märtsi 2010. a määruse nr 19 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013” või maaeluministri 22. aprilli 2015. a määruse nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” alusel kohustus või mis asub muinsuskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel asutatud kultuurimälestiste riiklikusse registrisse kantud mälestisel „Rebala muinsuskaitseala”;
- kolm hindepunkti antakse, kui taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80 protsendi ulatuses asub nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaal või piirneb vähemalt 80 protsendi ulatuses nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga, mille kohta on põllumajandusministri 8. aprilli 2010. a määruse nr 44 „Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” või maaeluministri 30. aprilli 2015. a määruse nr 53 „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus” alusel kohustus, juhul kui selle maa kohta ei ole punktis 1 nimetatud kohustust;
- kaks hindepunkti antakse, kui taotleja taotleb toetust sellise kiviaia taastamiseks, mis vähemalt 80 protsendi ulatuses asub nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaal või piirneb vähemalt 80 protsendi ulatuses nõuetekohaselt hooldatud põllumajandusmaaga, mille kohta on maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus”, maaeluministri 22. aprilli 2015. a määruse nr 40 „Piirkondlik mullakaitse toetus”, maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 51 „Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetus” või maaeluministri 29. aprilli 2015. a määruse nr 52 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus” alusel kohustus, juhul kui selle maa kohta ei ole punktis 1 või 2 nimetatud kohustust;
- üks hindepunkt antakse, kui taotleja ei ole varem saanud „Eesti maaelu arengukava 2004–2006” raames toetust kiviaia rajamise, taastamise või hooldamise eest, põllumajandusministri 31. mai 2010. a määruse nr 66 „Kiviaia taastamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” alusel toetust kiviaia taastamise eest ega selle määruse alusel antavat toetust kiviaia taastamise eest.

Maksimaalselt on võimalik saada kaheksa hindepunkti. Meetme lävendiks on üks hindepunkt ehk 12,5 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Võrdsete näitajatega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem.

Määratud toetuse kogusummast eurodes suurima osatähtsusega on Saare maakond 1 068 102 eurot, mis moodustab vastavalt 71% tervikust. Järgnevad Pärnu maakond 157 288 eurot, ehk 10,5%, Rapla maakond 91 997,5 eurot, ehk 6,1% ja Harju maakond 75 018 eurot ehk 5%.

Andmete väljavõtte ajaks, 08.12.2016 seisuga oli toetust välja makstud kolmes maakonnas, Saare maakonnas, Pärnu maakonnas ja Viljandi maakonnas. Väljavõtte ajaks makstud toetus moodustab 3,9% määratud toetustest eurodes.

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014-2020 4. JA 5. PRIORITEEDI PÜSIHINDAMINE

Kokkuvõte

Taotlusi toetuse saamiseks võeti vastu perioodil 15.02 – 19.02.2016. Toetust sai taotleda ainult kiviaedade taastamiseks, mitte uute aedade rajamiseks.

2016. aastal avanenud voorus esitati toetuse saamiseks kokku 484 taotlust ja taotletud toetuse kogusumma oli 3 633 850 eurot, mis ületas planeeritud mahtu 2,4 korda (PRIA, 09.12.2016 andmetel). Taotletud taastatavate kiviaedade kogupikkus oli 165 463 meetrit, mis jagunes vastavalt: 60-90 cm kõrgune kiviaed 55 526 m ja üle 90 cm kõrgune kiviaed 109 937 m. Toetuse sellises mahus ületaotlemine toimus ka eelnevatel perioodidel, mistõttu tasuks kaaluda toetuse mahu suurendamist.

Taotlusi ei esitatud Põlva-, Tartu-, Valga- ja Võru maakonnas. Saare-, Pärnu- ja Harju maakonna taotluste kogumaht moodustab 87,5% kõikidest taotlustest. Määratud meetrite kogusumma on 69 990,89.

Määratud toetuse kogusumma on 1 499 409 eurot.